

Bijlage HAVO
2021

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Vrouwenvoetbal

tekst 1

Waarom het vrouwenvoetbal niet populair is (...)

Voetballende vrouwen krijgen net zoveel kansen als mannen, denken we. Toch stuiten ze op subtiele culturele barrières. (...) Het bekijken van voetballende vrouwen lijkt nog gène te veroorzaken. Zwetende, knokkende, in voetbalbroek gestoken dames zouden er niet aantrekkelijk genoeg uitzien. (...) In 2004 raadde FIFA¹⁾-voorzitter Sepp Blatter vrouwen nog aan in 'vrouwelijke kleren te sporten, in strakkere broekjes bijvoorbeeld'. Dat zou de sport populairder maken. In zijn woorden klinkt het traditionele idee door dat vrouwen beter sporten kunnen beoefenen waarin ze er leuk uitzien, zoals turnen, paardrijden, zwemmen. Zulke 'sierlijke' sporten mogen vrouwen al een eeuw lang beoefenen; voetbal werd nog tot diep in de vorige eeuw als een veel te ruwe bezigheid beschouwd – in Nederland tenminste. In 1938 stelde de KNVB²⁾ zijn velden niet meer voor vrouwen open. Pas in 1979 stond de bond meiden weer toe lid te worden van een voetbalvereniging. Voetballende vrouwen moeten zich dus op twee fronten bewijzen: ze moeten net zo krachtig, hard en snel kunnen voetballen als mannen, maar ze mogen er ook weer niet als 'manwijven' uitzien. (...)

(...) Martine Prange (...) is hoogleraar filosofie in Tilburg, hoofd van het door de NWO ondersteunde onderzoeksproject 'Van voetbalvrouwen tot vrouwenvoetbal'

40 en dé specialist op het terrein. (...) Gezien de spectaculaire opkomst van het Nederlands vrouwenvoetbal, zou je verwachten dat Prange optimistisch gestemd is, maar 45 daarvan is (...) weinig te merken. Het door haar geleide onderzoek heeft haar vermoeden bevestigd dat het gros van de mannen nog altijd 'geen enkele belangstelling vertoont voor 50 de sportieve prestaties van vrouwen' – en dat probleem is breder dan het voetbalwereldje. (...)

Het argument dat 'het sportpubliek', vaak mannen van middelbare leeftijd, 55 vrouwenvoetbal niet interessant of aantrekkelijk genoeg vindt, zorgt er weer voor dat er te weinig geld naar vrouwen gaat, constateert Prange. Zo ontstaat een vicieuze cirkel: 60 "Vrouwenvoetbal lijkt de wind mee te hebben, maar we moeten ons niet vergissen in de bestuurders. Dat zijn haast allemaal mannen, en niet altijd zo professioneel. Die willen alleen 65 geld steken in wat aandacht krijgt in de media. Terwijl de media alleen uitzenden waar hun kijkers al bekend mee zijn." Dat schiet natuurlijk niet op, verzucht Prange. "Soms denk ik 70 weleens dat er sinds de jaren tachtig weinig is gebeurd. Ja, vrouwen worden gestimuleerd, maar alleen als ze mannen niet in de weg zitten. Dat zie je op alle niveaus terug", legt 75 Prange uit. Als sportclubs bezuinigen, gaan de vrouwenteams er het eerste uit. Zo geef je vrouwen het gevoel dat ze onbelangrijk zijn.

“Stel dat je trainer bent van vrouwen
80 en je wilt om 16.00 uur op veld 1
spelen. Zodra een team mannen op

dat moment een extra training inlast,
word je opzij geschoven. (...)”

naar: www.trouw.nl, 14 juli 2017

noot 1 FIFA = Fédération Internationale de Football Association: de internationale
voetbalbond

noot 2 KNVB = Koninklijke Nederlandse Voetbalbond

tekst 2

Fragment uit een interview met Martine Prange

“(...) Ik denk dat jonge meisjes
ondertussen in ieder geval weten dat
ze met hun sport een serieuze
ambitie kunnen hebben, dat ze prof
5 kunnen worden, en dat ze daar,
zeker als ze in het buitenland spelen,
ook nog eens een aardige boterham
mee kunnen verdienen. (...)
Er staan momenteel 153.000 meisjes
10 bij de KNVB ingeschreven. Ik denk
dat dit aantal nog flink gaat
toenemen. Wat ik ook zie is dat veel
meisjes, maar ook veel jongetjes,
opeens weten wie Lieke Martens is.
15 Het is leuk om te zien dat de
speelsters van nu opeens de eerste
echte idolen zijn.”

**(...) Het besef dat profvoetballer
worden ook voor een meisje is
20 weggelegd, hoe belangrijk is dat?**
“Die meiden van het Nederlands
elftal zijn zoveel meer dan voetballer
alleen. Zij zijn niet alleen
ambassadeur van hun sport, maar
25 ook een rolmodel. Die meiden die in
de finale speelden, waren zich niet
alleen bewust van het feit dat het de
allereerste keer in de geschiedenis
was dat ze zo’n toernooi zouden
30 kunnen winnen, maar ook dat ze
daarmee voor een doorbraak van het
vrouwenvoetbal zouden zorgen.
Ik vind het des te knapper hoe zij het
hebben gedaan.
35 (...) het winnen van het EK is niet
alleen een sportieve, maar ook een
maatschappelijke prestatie, die een
bijdrage levert aan de emancipatie
van vrouwen.”

naar: Opzij, 5 oktober 2017

tekst 3

Waarom vinden burgers dat rechters te licht straffen?

(...) Jarenlang onderzoek laat zien dat burgers willen dat rechters strenger straffen dan ze in werkelijkheid doen. Ook blijkt dat als burgers geïnformeerd worden over de strafzaak en over de achtergronden van de verdachte, die behoefte aan strengere straffen afneemt. Er is dus een 'informatie-effect'. Ook opleiding is van invloed: hoger opgeleiden vinden een streng straffende rechter minder belangrijk dan lager opgeleiden. Naast een informatie-effect treedt dus ook een 'opleidingseffect' op.

Het onderzoek

Psychologiestudenten (hoger opgeleiden) en ROC-studenten (lager opgeleiden) kregen een beschrijving van een mishandelingszaak te lezen, waarna zij een voorstel voor een straf konden doen. Die beschrijving van de strafzaak was bij de helft van alle respondenten kort (een krantenberichtje) en bij de andere helft langer (een uittreksel uit het dossier). Op die manier kon worden

vastgesteld of het uitmaakt hoeveel informatie over een zaak wordt gelezen, en of dat verschilt tussen hoger en lager opgeleiden. (...)

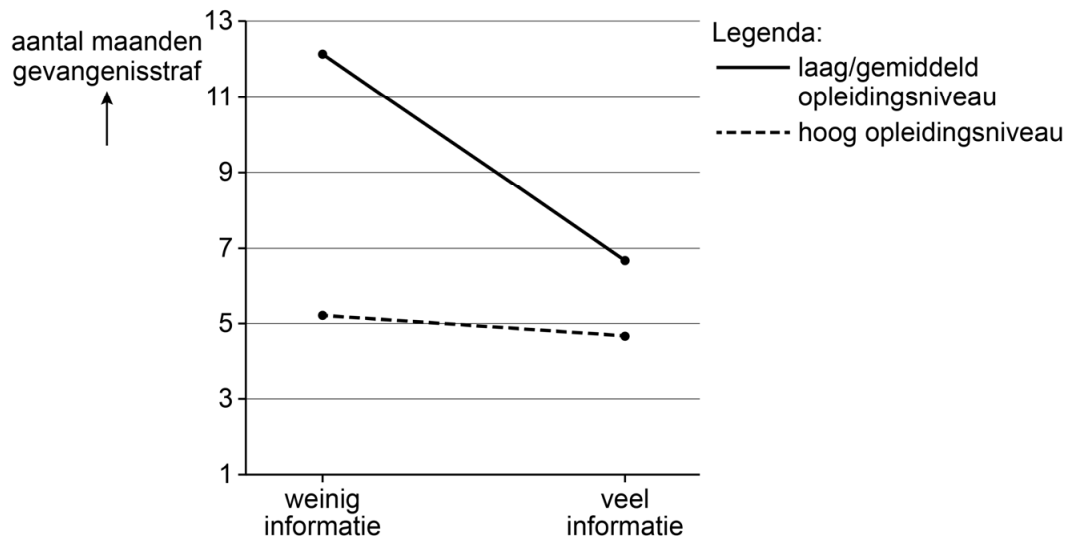
Beter informeren

De meeste mensen komen tijdens hun leven weinig in contact met de politie of de rechter. Bij hun oordeel over hoe het rechtssysteem werkt, gaan ze vooral af op de media. Maar mediaberichten zijn niet altijd volledig. Ernstige criminaliteit krijgt begrijpelijkerwijs veel aandacht, net als slachtoffers. Dat kan ten koste gaan van achtergrondinformatie over een zaak. Burgers gaan bovendien bijna nooit zomaar eens naar een zitting. Zij zijn meestal niet goed op de hoogte van hoe de rechtspraak in het echt functioneert. Als burgers niet begrijpen hoe rechters de straf bepalen, kan dat negatieve gevolgen hebben voor hun steun voor die straffen. Het is daarom van belang dat er meer en meer begrijpelijke informatie over de achtergronden van zaken wordt verspreid (...).

bron: www.nscr.nl, mei 2017

figuur 1

Effecten van informatie en opleiding op de hoogte van de gewenste straf (in aantal maanden)

naar: Trema, mei 2017

Toelichting

In figuur 1 is af te lezen welke straf de burgers voorstelden in de mishandelingszaak waarover ze te lezen kregen (zie regel 16 tot en met 31 van tekst 3). Er is een onderscheid gemaakt tussen burgers die weinig informatie kregen (een korte beschrijving van de zaak) en burgers die veel informatie kregen (een lange beschrijving van de zaak). Er is tevens een onderscheid gemaakt tussen burgers met een lager (laag/gemiddeld) opleidingsniveau en burgers met een hoger (hoog) opleidingsniveau.

tekst 4

Zonder maatschappelijk vertrouwen geen toekomstbestendige rechtspraak

Het vertrouwen dat burgers in de rechterlijke macht hebben is (...) van centraal belang. Volgens [politicaloloog en filosoof] Fukuyama (...) is het
5 vertrouwen niet alleen een voorwaarde voor het functioneren van overheidsinstituten, in dit geval de rechtspraak, maar is het indicatief¹⁾ voor de kwaliteit van de
10 samenleving en de onderlinge

verbondenheid tussen burgers als geheel. Zij durven meer op elkaar te vertrouwen en relaties aan te gaan als zij zich beschermd voelen door
15 adequate rechtshandhaving, in eerste instantie door de politie en als *ultimum remedium*²⁾ door de rechtspraak. Ook zullen zij zich ook zelf eerder aan de regels van de
20 rechtsorde houden.

bron: Rechtstreeks 2, 2017

noot 1 indicatief voor = een aanwijzing voor

noot 2 *ultimum remedium* = laatste, uiterste middel

Opgave 3 Een dementievriendelijke samenleving

tekst 5

Toespraak staatssecretaris Van Rijn bij EU-conferentie over dementie

(...) In Nederland woont 70 procent van de mensen met dementie thuis (...). Ze wonen in ons dorp, in onze buurt, in onze straat. Velen van hen
5 kunnen nog heel lang goed functioneren. Ze willen ook niet als ziek en zielig beschouwd worden. (...) Het enige wat ze soms nodig hebben is een beetje extra aandacht,
10 een duwtje in de goede richting. Zij zijn zo gebaat bij mensen die doorhebben wat er aan de hand is als iemand het even niet meer weet bij de kapper of zonder bestemming
15 de bus instapt. En zo kwamen we tot het idee van de dementievriendelijke samenleving. Een campagne die we vandaag graag presenteren.
20 Eigenlijk is het idee voor die campagne begonnen met een telefoongesprek. Een jaar geleden kreeg een keurige Amsterdamse dame een telefoontje van de politie
25 van Doorn (...). De agent zei: "Uw moeder is aangehouden wegens winkeldiefstal, kunt u even langskomen?" (...)
Onderweg naar het politiebureau
30 beseftte ze dat haar moeder dus niet gewoon een beetje vergeetachtig was. (...) Ze vergat nu dus ook om te

betalen in de supermarkt. Ze leed aan een ziekte. (...)
35 (...) De eigenaar van de supermarkt heeft het signaal begrepen. Hij riep al zijn medewerkers bij elkaar en zei: wij gaan mensen die vergeetachtig zijn niet aangeven bij de politie, we
40 gaan ze een handje helpen. Voortaan zeggen we dan: Zal ik dit even voor u terugleggen? Zal ik u even helpen met betalen? Kan ik u helpen met zoeken? Een jaar na deze
45 gebeurtenis ben ik op bezoek geweest in die winkel in Doorn om hun het predicaat 'dementievriendelijke supermarkt' uit te reiken. Dat staat daar nu met een
50 groot plakkaat op het winkelraam en de manager is er terecht heel trots op. En omdat deze supermarkt een vestiging is van de grootste winkelketen van Nederland, zijn er nu
55 veel meer van zulke supermarkten in Nederland. Bij heel veel vestigingen krijgen de medewerkers scholing in omgaan met mensen met dementie. (...) Na deze supermarktketen
60 volgde de grootste busmaatschappij. En daarna verschillende gemeenten. (...) En nieuwe partners sluiten zich aan: van banken en verzekeraars tot campingbeheerders. (...)

bron: samendementievriendelijk.nl, 2016

tekst 6

Strijd tegen (...) dementie: 'Er valt nog lang goed mee te leven'

Wilsonbekwaam, incontinent en vergeetachtig. Wanneer het over dementie gaat, doemen al snel beelden op van wegwijnende
5 mensen in verpleeghuizen. Dementie als het allerergste dat iemand kan overkomen. Reclamespots met teksten als 'Alzheimer verwoest levens' versterken dit gevoel.
10 Maar dit is slechts een klein deel van de werkelijkheid, vertellen wetenschappers Anne-Mei The en Marcel Olde Rikkert in *Nieuwsuur*. (...)
Wat zelden wordt getoond, is de
15 grote groep die na de diagnose met

wat hulp zelfstandig thuis woont, ondernemend is en het leven nog absoluut de moeite waard vindt. (...)
De eenzijdige focus op de eindfase van de ziekte in de media en politiek is schadelijk. Het staat een dementievriendelijke samenleving in de weg, stelt Marcel Olde Rikkert vast. (...)
25 "Die beelden maken dat we nog steeds als samenleving denken: ja, maar dat zijn toch wel heel gestoorde mensen, allemaal heel erg zielig en daar moeten we toch eigenlijk niet te
30 veel mee te maken hebben." (...)

bron: nos.nl, januari 2018